

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ЗЕТ та ЕП
Зв'язков М.І.
д.е.н., професор

«___» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за
бакалаврською програмою професійного спрямування «Публічне управління
та адміністрування» на тему:

**МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Виконавець:

Студентка факультету фЕУП
Корак О.С. _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Макуха С.М. _____
/підпис/

АНОТАЦІЯ

Корак О.С., «Місцеві фінанси в діяльності органів публічного управління та адміністрування», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» за бакалаврською програмою «Публічне управління та адміністрування», Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління місцевими фінансами органами публічного управління та адміністрування.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти функціонування місцевих фінансів та їх роль у соціально-економічному розвитку регіонів.

Проаналізовано систему управління місцевими фінансами, зокрема повноваження органів місцевого самоврядування, роль місцевих бюджетів та зарубіжний досвід організації фінансів місцевих органів влади.

Запропоновано шляхи вдосконалення управління місцевими фінансами міста Одеси на основі аналізу місцевих бюджетів, оцінки ефективності використання фінансових ресурсів та виявлення проблемних аспектів. Обґрунтовано доцільність впровадження цифрових інструментів для оптимізації управління фінансами міста.

Ключові слова: місцеві фінанси, органи публічного управління та адміністрування, місцеві бюджети, управління фінансовими ресурсами, місцевий бюджет Одеси.

ANNOTATION

Korak O.S., «Local finances in the activity of public management and administration bodies», thesis for Master degree in specialty «Public Management and Administration» under the «Public Management and Administration» bachelor's program Odesa National Economics University Odesa, 2024

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of local finance management by public management and administration bodies.

The paper examines the theoretical aspects of the functioning of local finances and their role in the socio-economic development of regions.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the local finance management system, particularly the powers of local self-government bodies, the role of local budgets and foreign experience in organizing the finances of local government bodies.

Ways to improve the management of local finances of the city of Odessa are proposed based on the analysis of local budgets, assessment of the effectiveness of the use of financial resources and identification of problematic aspects. The expediency of implementing digital tools to optimize the city's financial management is substantiated.

Keywords: local finances, public management and administration bodies, local budgets, management of financial resources, local budget of Odesa.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИНИКНЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	7
1.1. Місцеві фінанси, їх суть, склад і роль в соціально- економічному розвитку регіонів.....	7
1.2. Фінансові ресурси місцевого самоврядування в Україні.....	13
1.3. Інститут місцевого самоврядування у вітчизняному законодавстві.....	18
Висновки до 1 розділу.....	25
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ	27
2.1. Роль та повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні фінансами	27
2.2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів	32
2.3. Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах	40
Висновки до 2 розділу	49
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ МІСТА ОДЕСИ	51
3.1. Аналіз місцевих бюджетів на прикладі міста Одеси	51
3.2. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів місцевими органами влади	64
3.3. Проблемні аспекти в управлінні місцевими фінансами та пропозиції щодо оптимізації управління фінансами міста Одеси	70
Висновки до 3 розділу	76
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність теми. Місцеві фінанси відіграють ключову роль у соціально-економічному розвитку територій та забезпеченні добробуту населення. Вони є невід'ємною складовою фінансової системи країни і тісно пов'язані з державними фінансами. Для ефективного функціонування місцевого самоврядування необхідне належне фінансове забезпечення, формування достатньої фінансової бази. В умовах децентралізації влади в Україні особливої ваги набуває дослідження проблем управління місцевими фінансами органами публічного управління та адміністрування. Це обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

В Україні проблематика місцевих фінансів розглядається в працях таких науковців, як О. Василик, О. Кириленко, В. Базилевич, О. Ніколаєва, С. Гутаріна, Т. Бондарук, О. Романенко, І. Волохова та ін. Вони досліджують теоретичні засади місцевих фінансів, особливості формування доходів місцевих бюджетів, шляхи зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування тощо. Водночас, залишаються недостатньо розкритими питання управління місцевими фінансами в умовах реформування публічного управління та адміністрування в Україні.

Мета дослідження полягає у поглибленні теоретичних засад місцевих фінансів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління місцевими фінансами органами публічного управління та адміністрування на прикладі м. Одеси.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити теоретико-методологічні засади виникнення та функціонування місцевих фінансів;

- визначити особливості фінансових ресурсів місцевого самоврядування в Україні;
- розкрити інститут місцевого самоврядування у вітчизняному законодавстві;
- проаналізувати роль органів місцевого самоврядування в управлінні фінансами;
- оцінити місце місцевих бюджетів у системі місцевих фінансів;
- узагальнити зарубіжний досвід організації фінансів місцевих органів влади;
- проаналізувати місцеві бюджети на прикладі м. Одеси;
- оцінити ефективність використання фінансових ресурсів місцевими органами влади м. Одеси;
- обґрунтувати пропозиції щодо оптимізації управління фінансами міста Одеси.

Об'єктом дослідження є процес управління місцевими фінансами органами публічного управління та адміністрування.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методологічні та прикладні аспекти управління місцевими фінансами міста Одеси.

Методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії публічного управління та адміністрування, теорії фінансів, регіональної економіки, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем управління місцевими фінансами. У роботі використано такі методи дослідження: теоретичне узагальнення, порівняння і систематизація (при дослідженні теоретичних засад місцевих фінансів); статистичний аналіз (при оцінці показників місцевих бюджетів м. Одеси); графічний (для наочного представлення результатів дослідження).

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України, звітність

Одеської міської ради, монографічні дослідження та наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, інтернет-ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За темою кваліфікаційної роботи опубліковано:

1. Кораєв Л. Сучасні виклики для публічного управління та адміністрування в Україні. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики. 2024. № 7 С. 46-49.

2. Кораєв Л. Місцеві фінанси та фінансові ресурси місцевого самоврядування в Україні. Збірник матеріалів IV підсумкової науково-практичної студентської конференції ОНЕУ «Сучасні виклики економіки» 17 квітня 2024 р. ОНЕУ, ФЕУП. С. 139-141.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань) та 1 додатку.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення різних наукових підходів встановлено, що місцеві фінанси являють собою систему економічних відносин, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів для виконання завдань і функцій, покладених на місцеві органи влади. Місцеві фінанси є основою фінансової автономії місцевого самоврядування та важливим інструментом державної політики соціально-економічного розвитку і вирівнювання територій. До складу місцевих фінансів входять місцеві бюджети, фінанси комунальних підприємств та місцеві запозичення. Місцевим фінансам властиві розподільча, контрольна і стимулююча функції.

Забезпечення місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами є необхідною умовою ефективного виконання покладених на нього завдань. Фінансові ресурси місцевого самоврядування в Україні являють собою складну та багатокомпонентну систему. В розділі представлена їх розгорнута класифікація за різними ознаками, що дозволяє краще зрозуміти природу та особливості різних складових фінансових ресурсів місцевого самоврядування, оцінити їх роль у забезпеченні функціонування територіальних громад.

В період дії воєнного стану органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження, надані їм не лише Конституцією України, але й спеціальним законодавством, яке регламентує правовий режим воєнного стану.

Управління фінансовими ресурсами на локальному рівні – це одна з ключових функцій, покладених на органи місцевого самоврядування. Саме вони відповідальні за створення та реалізацію бюджетів територіальних громад, розпоряджаються комунальною власністю, працюють над залученням інвестиційних коштів і стимулюють економічне зростання регіонів. В умовах фінансової децентралізації, коли суттєва частка владних повноважень і

фінансових ресурсів була делегована на рівень місцевих громад, ефективне управління місцевими фінансами набуло особливої ваги та значущості.

Управління фінансами на місцях здійснюється передусім через місцеві бюджети, які є ключовим механізмом реалізації фінансової політики територіальних громад. Місцеві бюджети – це своєрідні фонди, де зосереджуються фінансові ресурси конкретної адміністративно-територіальної одиниці. Вони слугують фінансовим підґрунтям для здійснення органами місцевого самоврядування своїх функцій та повноважень. Загальний фонд місцевих бюджетів наповнюється з різних джерел, як власних надходжень, так і міжбюджетних трансфертів. Така диверсифікація доходів забезпечує фінансову спроможність місцевої влади виконувати покладені на неї обов'язки та вирішувати нагальні питання. Кошти місцевих бюджетів здебільшого витрачаються на фінансування повноважень органів місцевого самоврядування у різноманітних галузях, зокрема освіті, медицині, соціальному забезпеченні, житлово-комунальному секторі, розвитку місцевої інфраструктури тощо.

Специфіка формування доходів і видатків місцевих бюджетів у кожній державі зумовлена особливостями територіальної організації влади та розподілом компетенцій між різними щаблями управління. Незважаючи на відмінності в устрої місцевих фінансів, що впливають з національної специфіки систем місцевого самоврядування та бюджетних взаємовідносин, у проаналізованих державах (Англія, Данія, Словенія, Польща) можна виокремити подібні стратегії щодо зміцнення фінансового фундаменту місцевих органів влади та оптимізації використання ресурсів місцевих бюджетів на користь територіальних громад.

Аналіз бюджету міста Одеси за 2019-2023 роки виявив нестабільність у виконанні доходної та видаткової частин, що вказує на необхідність удосконалення бюджетного планування та підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. Динаміка доходів і видатків бюджету міста Одеси характеризується нерівномірністю та залежністю від зовнішніх

факторів, що ускладнює процес управління місцевими фінансами та свідчить про потребу в забезпеченні більшої збалансованості та стійкості міського бюджету.

Аналіз структури видатків бюджету Одеси виявив проблемні моменти, зокрема значну підтримку комунальних підприємств та невідповідність структури видатків реальним потребам міста.

Управління фінансами міста Одеси стикається з низкою викликів, які потребують комплексного підходу до їх вирішення. Необхідно забезпечити стабільність бюджетних показників, оптимізувати структуру видатків, посилити контроль за діяльністю комунальних підприємств.

В таких умовах цифрові інструменти можуть стати дієвим механізмом підвищення ефективності, прозорості та відкритості місцевих фінансів. Серед конкретних заходів пропонуються впровадження різноманітних платформ, організація навчальних програм, забезпечення технічного оснащення та налагодження взаємодії з державними органами влади. Лише за умови подолання виявлених проблем та імплементації найкращих практик управління місцевими фінансами Одеса зможе досягти сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарук Т. Г. «Місцеві фінанси»: навч. посіб. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство, 2013. 529 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів : підруч. К. : НІОС, 2000. 416 с.
3. Кириленко О. П. Теорія і практика бюджетних інвестицій : монографія Тернопіль : Екон. думка, 2007. 286 с.
4. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси : навч. посіб. К. : Атіка, 2002. 368 с.
5. Енциклопедія державного управління: в 8 т. Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. кол. : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) [та ін.]. Харківський регіональний державного управління Національної академії державного управління України. Х. : Вид.-во ХарРІДУ «Магістр», 2011. 408 с.
6. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2013. 354 с.
7. Гутаріна С.О. Еволюція поглядів на трактування поняття «місцеві фінанси». *Економіка та управління*. 2008. № 4. С. 56-61.
8. Місцеві фінанси: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко. Київ: УБС НБУ, 2015. 579 с.
9. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ : Центр навч. л-ри, 2003. 312 с.
10. Волохова І. С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні : монографія. Одеса : Атлант, 2014. 462 с.
11. Кириленко О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2002. 212 с.
12. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1999. 164 с.
13. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. Київ : Знання, 1999. 487 с.
14. Венгер В. В. Фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр уч. л-ри, 2009. 432 с.

15. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його забезпечення в Україні : монографія. Київ : НАН України : Ін-т екон. та прогнозів, 2009. 608 с.
16. Місцеві бюджети як чинник стабільності розвитку регіонів: навчальний посібник / В.Ю. Ніколенко, С.М. Свешніков, В.В. Юрченко, В.І. Крижановський. Київ, 2016. 41 с.
17. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком : Електрон. навч. посіб. Вінн. нац. техн. ун-ту. URL: <http://surl.li/rwfaa> (дата звернення: 18.03.2024).
18. Косаріна В.П., Тимошенко О.В. Економічна природа та сутність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування: проблемні питання. Фінанси України. 2010. № 5. С. 118-125.
19. Шевчук В. Поняття та склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. *Розвиток фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного зовнішнього середовища* : Інтернет-конференція, м. Житомир, 15 листоп. 2018 р. Житомир, 2019. С. 331–333. URL: <http://surl.li/rwfac> (дата звернення: 19.03.2024).
20. Владимиров К.М., Чуйко Н.Г., Рогальский О.Ф. Місцеві фінанси : навч. посібник. Херсон : Олді-плюс, 2006. 352 с.
21. Кириленко О. Теоретичні та практичні аспекти фінансового механізму забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні. *Світ фінансів*. 2010. № 1. С. 17-27.
22. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР : станом на 16 берез. 2024 р. URL: <http://surl.li/lxjis> (дата звернення: 20.03.2024).
23. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <http://surl.li/agrwl> (дата звернення: 16.03.2024).
24. Бадида М. П. Податкова база місцевого самоврядування : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2010. 408 с.

25. Мельникова М.В., Андреева О.Ю. Підвищення ефективності управління ресурсами комунальної власності в процесі господарювання міста. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2010. № 3. Т. 6. С. 131-140.

26. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://surl.li/cxhest> (дата звернення: 15.03.2024).

27. Тимошенко О. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування в умовах фінансової незалежності територіальних громад. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 72–74.

28. Заблоцький В.В. Особливості розвитку та роль місцевого самоврядування в системі публічної влади на теренах України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 4. URL: <http://surl.li/rwfam> (дата звернення: 16.03.2024).

29. Баймуратов М.О., Танаджи Г.Г. Муніципальні права людини. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / За ред. академіка НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. С. 183.

30. Баймуратов М.О. Місцеве самоврядування як фактор інтернаціоналізації національного та конституціоналізації міжнародного правопорядків. *Юридичний журнал*. 2011. № 2. С. 48.

31. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <http://surl.li/lwrs> (дата звернення: 15.03.2024).

32. Європейська хартія місцевого самоврядування : Хартія Ради Європи від 15.10.1985 р. : станом на 16 листоп. 2009 р. URL: <http://surl.li/akdvn> (дата звернення: 17.03.2024).

33. Любченко П. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія. Х. : Одісей, 2006. 352 с.

34. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України : навч. посіб. К. : Атіка, 2003. С 66-71.

35. Батанов О. В. Муніципальне право України : підручник; відп. ред. М. О. Баймуратов. Х. : Одіссей, 2008. 419 с.
36. Біленчук П., Кравченко В., Підмогильний М., Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право) : навч. посіб. Київ : Атіка, 2000. 304 с.
37. Муніципальне право України : підручник / за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. К. : Юрінком Інтер, 2001. 352 с.
38. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII : станом на 19 жовт. 2023 р. URL: <http://surl.li/blyne> (дата звернення: 15.03.2024).
39. Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні: наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 № 274. URL: <http://surl.li/cnmrx> (дата звернення: 15.03.2024).
40. Порядок проведення обстеження пошкоджених об'єктів. Factor: веб-сайт. URL: <http://surl.li/rwfay> (дата звернення: 15.03.2024).
41. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. К. : Знання, КОО, 1999. 487 с.
42. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. *Децентралізація в Україні*. URL: <http://surl.li/srvpb> (дата звернення: 10.04.2024).
43. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л.К. Воронової. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Алерта, 2011. 558 с.
44. Якимчук Н.Я. Фінансова основа місцевого самоврядування: стан конституційно-правового закріплення в Україні та зарубіжних країнах. Наукові праці НУ ОЮА. 2013. Том 13. С. 293–303.
45. Koval V. Financial self-sufficiency of territorial communities: theoretical discourse. *World of finance*. 2022. No. 4(69). P. 63–76. URL: <http://surl.li/ssuuu> (дата звернення: 10.04.2024).

46. Трещов М., Мунько А. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять. *Ефективність державного управління*. 2015. С. 183–190.
47. Рева Т.М., Ковальчук К.Ф., Кучкова Н.В. Місцеві фінанси: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 208 с.
48. Місцеві фінанси : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / М. Гапонюк та ін. Київ : КНЕУ, 2002. 184 с.
49. Татарин Н. Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2017. С. 159–162.
50. Балацький Є. Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів. *Фінансово-банківські механізми державного управління економікою України*. 2010. № 176. С. 268–277.
51. Нестеренко А. С. Місцеві бюджети у фінансовій системі держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. С. 90–93.
52. Дмитренко Г.В. Основні принципи формування місцевих бюджетів. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2012. № 1 (56). С. 49–55.
53. Коренюк Л.В. Особливості формування місцевих бюджетів на регіональному рівні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 662–664.
54. Вігура О.М., Литвинчук І.В. Класифікація доходів місцевих бюджетів. *Науковий вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2017. № 4. С. 26–30.
55. Джерела доходів місцевих бюджетів : матеріали експертної Групи фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні (за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та проекту «SKL International»). Київ, 2019. 19 с.
56. Savchuk S., Demianiuk A., Hupalovska M. The role of expenditures of local budgets of Ukraine in ensuring socio-economic development of the

regions. *Herald of Ternopil National Economic University*. 2021. No. 4(98). P. 52. URL: <http://surl.li/ssuok> (дата звернення: 14.04.2024).

57. Державний веб-портал бюджету для громадян. *Open budget*. URL: <http://surl.li/qidze> (дата звернення: 14.04.2024).

58. Counties and Unitary Authorities. Office for National Statistics. URL: <http://surl.li/tjhis> (дата звернення: 14.04.2024).

59. Population of England in 2022, by ceremonial county. Statista. URL: <http://surl.li/tjhja> (дата звернення: 14.04.2024).

60. Under pressure – How councils are planning for future cuts. *Local Government Association*. URL: <http://surl.li/ssuol> (дата звернення: 14.04.2024).

61. Local government funding. *Local Government Association*. URL: <http://surl.li/ssuot> (дата звернення: 14.04.2024).

62. Local authority revenue expenditure and financing England: 2016 to 2017 budget. *Department for Communities and Local Government*. URL: <http://surl.li/ssupg> (дата звернення: 14.04.2024).

63. Municipalities and regions: Tasks and Financing. *Økonomi- og Indenrigsministeriet Ministry of Economy and Interior*. URL: <http://surl.li/ssupx> (дата звернення: 14.04.2024).

64. Denmark profile. OECD. URL: <http://surl.li/tjhkb> (дата звернення: 14.04.2024).

65. National Accounts and Government Finances. Statistical Yearbook 2017. *Danmarks Statistik*. URL: <http://surl.li/ssuqj> (дата звернення: 14.04.2024).

66. B. Pleskovic, J. Sachs (1994), Political Independence and Economic Reform in Slovenia, in: O.J. Blanchard, K. A. Froot, J. D. Sachs (eds) (1994), *The Transition in Eastern Europe, Volume 1*, University of Chicago Press, Chicago. P.191-220.

67. Fiscal Decentralization Indicators for South-East Europe 2006-2015. *Network of Associations of Local Authorities of South-East Europe*. URL: <http://surl.li/ssurb> (дата звернення: 14.04.2024).

68. В. Brezovnik, M. Finžgar, Ž. Oplotnik. Fiscal Decentralization in Slovenia. URL: <http://surl.li/ssuse> (дата звернення: 14.04.2024).
69. Організація місцевого самоврядування Республіки Польща. Uplan. URL: <http://surl.li/dyveh> (дата звернення: 14.04.2024).
70. Грובהва В. Система місцевого самоврядування в Польщі: перспективи використання досвіду в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Т. 1, № 31. С. 78–82.
71. Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w 2017 r. *Ministerstwo Finansów*. URL: <http://surl.li/ssutm> (дата звернення: 14.04.2024).
72. Бюджет міста Одеси. *Офіційний державний веб-портал Open budget*. URL: <http://surl.li/tkddd> (дата звернення: 30.04.2024).
73. Бюджет Одеси: виконання бюджету за 2021 рік. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkdei> (дата звернення: 30.04.2024).
74. Бюджет Одеси: виконання бюджету за 2022 рік. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkden> (дата звернення: 30.04.2024).
75. Виконання бюджету – 2022. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkdeg> (дата звернення: 30.04.2024).
76. Виконання бюджету – 2023. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkder> (дата звернення: 30.04.2024).
77. Бюджети Одеси: поточне виконання у січні-лютому 2024 року. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tklhz> (дата звернення: 30.04.2024).
78. Бюджет – 2023. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkmpl> (дата звернення: 02.05.2024).
79. На що Одеса витратить бюджет 2024. *Інтент*. URL: <http://surl.li/tkmym> (дата звернення: 02.05.2024).
80. Інформація про дебіторську та кредиторську заборгованість КП. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://surl.li/tkoxc> (дата звернення: 02.05.2024).

81. Мінцифра презентувала платформу Дія.Цифрова громада для цифрових лідерів у регіонах. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <http://surl.li/tkqds> (дата звернення: 03.05.2024).

82. Громадський бюджет. *E-Dem*. URL: <http://surl.li/tkqeu> (дата звернення: 03.05.2024).

83. Міністерство фінансів впровадило в дослідну експлуатацію ІАС «LOGICA». *Урядовий портал*. URL: <http://surl.li/tkqfg> (дата звернення: 03.05.2024).